

כיצד מחנכין

עלון מס' 143

לתחילת חודש מנחם אב תשפ"ו

בו חל יום פטירת גאון ישראל רבי חיים מבריסק זיע"א

כ"א אב תרע"ח

תהיה מודע לכוחות הטמונים בך

דוד המלך אומר פסוק אחד קודם: "אשכילך ואורך בדרך זו תלך איעצה עליך עיני". והכל מטים אוזן בסקרנות מרובה במה בא דוד המלך להשכיל אותנו? איזו עצה הוא בא להעניק לנו שישנה את חיינו הרוחניים? והנה הוא ממשיך לומר: "אל תהיו כסוס כפרד אין הבין".

וכי פעם שמעתם דרשן שנכנס לבית המדרש והחל לשאת דברים לפני שומעי ליקחו: "רבותי! אל תהיו כמו סוסים! אל תהיו אוילים כפרד!". הרי ללעג וקלס יחשב בעיני השומעים? ומה עומק כוונת דוד המלך להורות בזה?

אולם כעת, אמר רבי חיים, מבין אני את ביאור הדברים.

דוד המלך מורה לאדם אל תהיה כסוס שאינו מודע לכוחותיו! אל תהיה כפרד שאינו מודע לכוחות הטמונים בו! אחרת אתה עלול לצעוד כמותו, אחר תעלולי היצר שמשטה בך לימין ושמאל, מבלי שום נסיון להתנגד לו ולהתגבר עליו

נקודה זו דורש ישעיהו הנביא מכלל ישראל: 'הביטו אל צור חוצבתם! תהיו מודעים ליכולות העצומות הטמונות בכם, לכוחות המופלגים שהטביעו האבות הקדושים. טיפשות היא להידמות אל הסוס, שלא עולה על דעתו דבר כה פשוט שביכולתו לסלק ברגע אחד את עול אדונו מעליו.

מסופר על מרן הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל, שהלך פעם ברחובה של עיר. והנה רואות עיניו 'שייגעץ' צעיר כבן שש עשרה המוליך אחריו שני סוסים, כשמקל חובלים בידו והוא מכוונם בדרך. ברצונו מטה אותם לימין וברצונו מצעיד אותם לשמאל, והם ממושמצים לא מביעים שום מחאה, ולא מנסים לסטות מהמסלול אותו קבע להם.

הרהר רבי חיים בדבר, ותמה; הרי הסוסים מהוים את סמל הגבורה. דוד המלך כשמביא דוגמא לגבורה הוא ממשיך זאת לגבורת הסוס: "לא בגבורת הסוס יחפץ" (תהילים קמז, י). אם כן, כיצד יתכן הדבר שילדון קטן בן שש עשרה קובע להם את מסלולם, מכוון ומדריך אותם להיכן שליבו חפץ? הלוא ברגע אחד קט מסגולים הסוסים להסתובב אחורנית ולבעוט בו במלוא העוצמה, ופשוט ללכת לאן שיחפצו כאוות נפשם?

התשובה היא - אמר רבי חיים - כי הם סוסים!!!

הם אינם מודעים לכוחם העצום! אילו היו מודעים לגבורה העצומה שיש בהם, ודאי היו מסתלקים לדרכם זה מכבר. אלא שחוסר הידיעה, גורמת להם להמשיך להיות משועבדים תחת עולו של ילדון בן שש עשרה.

לפי זאת הסביר רבי חיים פשט בפסוק: "אל תהיו כסוס כפרד אין הבין" (תהילים לב, ט). לכאורה הפסוק טעון ביאור רב.

האיש המבוגר, היה רזה וצנום, כפוף קומה מעט וזקן הדור לו. הנער הצעיר החליט לחמוד לצון, ולאורך הדרך החל להתרווח בכסאו עוד ועוד, תוך שהוא מצמצם את שטח המושב של היהודי המבוגר. הוא לא בחל בשום דרך, פעם התעטש ופעם השתעל, פעם התרווח ופעם התמתח - התוצאה היתה שווה: מושבו של הצעיר הלך והתרווח, מושבו של המבוגר הלך והצטמצם....

בתחילה, היה ניתן לחשוב שהצעיר לא שם לב לתוצאות מעשיו. אך בנקוף שעות הנסיעה וככל שהמבוגר הלך

בתחנת הרכבת בעיירה הקטנה, המתונו שניים לרכבת הנוסעת לעיר מרוחקת. עם שקשוק קול הרכבת ניתן האות, והשניים עלו על הקרון שנפתח לקראתם, וחיפשו מקום ישיבה.

שני מקומות צפופים וצמודים נותרו. הצעיר שביניהם, עלם צעיר כבד משקל וגס רוח - מיהר להיכנס למושב הפנימי, והותיר ליהודי המבוגר - אותו לא הכיר, את המקום שלצידו. הלה מיהר להתיישב במקום הפנוי.

ואיבד אחוזים ניכרים ממקום מושבו - כבר היה ברור כי הנער זומם מעשה קונדס.

וכך אכן היה. באחד מעיקולי הדרך, כשהרכבת הישנה רעדה וקיפצה בינות לאבני החצץ, דחק הצעיר עוד מעט את המבוגר, אשר נפל מהמושב והשתטח ארצה. הנער החל לצחוק בקול ממשובת הנעורים שביצע, ואילו היהודי המבוגר נעמד בפינת הקרון, והמתין כבר לסיום הנסיעה המתישה והלא נעימה.

כשהגיעו לתחנת היעד, עוד מחלון הרכבת היתה ניכרת תכונה רבתי. מאות יהודים עמדו נרגשים, מהם שהביאו עימם את ילדיהם. מעל התחנה נתלה שלט: 'ברוכים הבאים למרן הגאון רבי חיים מבריסק שליט"א. רבא דעמיה, מדברנא דאומתיה, בריך מתייך לשלם'.

הנער הצעיר הביט בתכונה החגיגית, ובהה בה בחוסר הבנה, הן לא ידע כי אמורה להגיע לכאן איזו אישיות חשובה, רב נערץ או אחד מגדולי הדור. הוא נחפז לרדת ראשון מהקרון, דחף קצת פה וקצת שם, והנה הוא במרכז הענינים.

'רבי חיים מבריסק אמור להגיע?!' - שאל בהפתעה את אחד מהנוכחים. 'כן כן, התכנסנו כולנו לכבודו, לקבל את פניו של גדול הדור', השיב הלה בהתרגשות. 'הוא אמור לרדת כל רגע מהרכבת הזו... הנה... הנה... אני כבר רואה אותו!' - הוסיף האיש בפנים זורחות.

הנער נעמד על קצות אצבעותיו, הטיב את ראייתו והביט ביורדים מהרכבת. לפתע הסמיק והחוור, וכמעט שנפל ארצה מתעלף... היהודי המבוגר בו התעלל בדרך, אותו יהודי כפוף שהיה הקרבן למעשה הקונדס שלו - אינו אלא רבי חיים מבריסק, גדול הדור המפורסם, ענק הרוח בעולם היהודי כולו.

אין מילים לתאר את ההלם, את הבושה, את חוסר הנוחות ואי הנעימות. נכון, הוא נער שובב הרבה ואולי גם גס קצת, אבל בשום שלב לא התכוון לפגוע בכבודו של גדול הדור... הוא פנה מבוויש לפינת תחת הרכבת וכאילו ביקש שהאדמה תבלע אותו מבושה.

רק בשעת לילה מאוחרת, העז להתגנב לבית האכסניה בו השתכן הרב. בפנים חיוורות כסיד ובברכיים כושלות, נפל לרגליו והחל לבקש את סליחתו. 'כבוד הרב', ביקש בתחנונים, 'לא ידעתי כי אתם הרב מבריסק, לא שיערתי שאני חומד לצון לגדול הדור. אנא, שהרב יסלח וימחל לי'...

'לא ולא!' - השיב לעומתו הרב, 'אינני יכול לסלוח לך, הן לא פגעת בי - פגעת ביהדות כולה!'

הכל עמדו מסביב המומים. מקורבי הרב כמו גם הנער, עמדו משתאים לנוכח הדברים. 'אמרתי משהו על היהדות? אימתי פגעתי ביהדות?! מדוע הרב אינו יכול לסלוח לי?!' - שאל הנער מופתע ומבוהל.

אך הרב השיב בתשובה מנומקת ונוקבת:

על כבודי כהרב מבריסק - אני מוחל גם מוחל. על כך שפגע בי באופן אישי - מחלתי וסלחתי עוד לפני שבא לפני לבקש את סליחתי... אך שימו לב כי מה שגרם לו לבוא לבקש סליחה - היא העובדה כי התברר לו שפגע ברב מבריסק, אך לולא מעמדי כרב, אילו הייתי יהודי מן השורה - היה עובר לסדר היום.

ואז הוסיף הרב והרעים בקולו: 'זו פגיעה ביהדות כולה! החשיבה כאילו הבעיה לפגוע היא רק ביהודי בעל מעמד - היא פגיעה בערכם של היהודים כולם, היא פגיעה בערכי היהדות הבסיסיים. אינני יכול ואינני מוסמך לסלוח על הזלזול במהות היהדות, אינני רשאי למחול למי שחש כי פגיעה ביהודים פשוטים הינה דבר מתקבל על הדעת!'

הנוכחים כולם האזינו לדברי הרב בקשב, ודבריו נכנסו לליבם, והותירו לנו מסר עד ימינו אלה: כי אין דבר כזה יהודי פשוט או מכובד, אין אדם שבו מותר לפגוע ואדם אחר בו אסור לפגוע. איננו מכבדים אנשים כי אנו פוחדים מהם, רוצים למצוא חן בעיניהם, מבקשים מהם משהו.

אנו מכבדים יהודים, באשר הם יהודים, כי הם יהודים! אין קשר למעמדם, אין קשר למצבם, יש קשר לעובדה כי הם בני אדם, כי הם זקוקים וזכאים ליחס הולם ומכבד, להתייחסות נאותה ומעריכה.

בימים אלה, נשנן את המסר העולה מדברי הרב מבריסק, נקרב אותו לליבנו: כל יהודי זכאי לכבוד, בכל אדם עלינו לנהוג באופן מכובד, להיזהר מלצער, להימנע מלפגוע, לדאוג לכבודו. לא בגלל שהוא יהודי נכבד ורם מעלה, אלא בגלל שהוא יהודי, בגלל שהוא יהודי!

(הגאון רבי אשר קובלסקי שליט"א - פניני פרשת השבוע)

אשמח לשמוע רעיונות והצעות ייעול - הכל יתקבל בברכה.

ישראל חיים בלומנטל

לתרומות / הנצחות, או לקבלת העלון באימייל, וכן לתגובות: blu.israel@gmail.com

